

Проф др Ивица Јанковић,
Правни факултет, Универзитет у Крагујевцу

Прикази

Нова европска валута - евро

Од пре пар година уведена је у више европских земаља нова, заједничка валута - евро. Евро је почев од 1. јануара 1999. предвиђен као јединствена валута у 11 земаља чланица Европске монетарне уније. Белгија, Немачка, Шпанија, Француска, Ирска, Италија, Луксембург, Холандија, Аустрија, Португал и Финска. Грчка је постала од 1. јануара 2001. дванаеста земља која је прихватила евро. Из овог списка се примећује да Велика Британија није прихватила евро као националну валуту. У Великој Британији остаје и даље фунта стерлинга као национална валута.

Евро је предвиђен Правилном 1103/97 од 17. јуна 1997. и Правилном 974/98 од 5. маја 1998.

Службена скраћеница за нову валуту је "*euro*", скраћено од "*Europe*". Код нас је прихваћена скраћеница "евро", јер се "стари континент" на нашем језику назива "Европа". И у другим земљама је дозвољено да се "*euro*" изговара према правилима која важе у језику те земље. Тако Енглези реч "*euro*" изговарају као "јуро" (од "Јуро" - Европа).

Ознака за нову заједничку валуту је Е са две хоризонталне паралелне линије у средини. Слово "Е" је почетно слово од речи Европа, а две паралелне линије кроз средину слова "Е" треба да покажу да је евро валута чија се вредност не мења.

Утврђен је курс за промену националних валута у евро, и тај се курс неће мењати. Наиме, после почетка примене евра било каква промена курса националних валута није могућа. Законско средство плаћања у земљама чланицама Европске монетарне уније биће евро, а националне валуте одлазе у историју. Националне новчанице и новчићи биће замењени евром 28. фебруара 2002.

Курс размене је следећи:

1 евро = 40,3399 BEF
1,95583 DEM

340,750 GRD
166,386 ESP
6,55957 FRF
0,787564 IEP
1936,27 ITL
40,3399 LUF
2,20371 NLG
13,7603 ATS
200,482 PTE
5,94573 FIM

Свака земља одредила је крајњи рок до када се њена национална валута може претварати у евро у пословним банкама. У Немачкој, на пример, рок за замену марака у евро је 28. фебруар 2002, али за замену у централној банци не постоји временско ограничење. У Француској рок за замену у централној банци је 10 година за новчанице, а за новчиће 2 године.

Увођење евра значи да у трговини између земаља чланица Европске монетарне уније неће бити формалности око замене и трансфера новца. Сва плаћања обављаће се у заједничкој валути. За физичка лица која путују у иностранство увођење евра значи да неће морати да брину о курсу размене валута, да плаћају провизију за замену валута, да приликом куповине неће морати да се баве прерачунавањем цена у земљи у коју су допутовали са ценама у својој земљи.

Постоји седам евро новчаница и осам евро новчића. Новчанице гласе на 500, 200, 100, 50, 20, 10 и 5 евра. Ковани новчићи ће бити од 2 евра, 1 евра, 50 евро центи, 20 евро центи, 10 евро центи, 5 евро центи, 2 евро цента и 1 евро цент. Приликом исказивања износа, раздвајање између евра и евро центи може се вршити тачком и запетом, како је то уобичајено у свакој појединој земљи. Предвиђају се современи методи за спречавање фалсификовања евро новчића и новчаница.

Замена националних валута наведених земаља за евро биће извршена најкасније до 1. јануара 2002. Од тог датума националне валуте неће више бити у употреби, али ће старе новчанице њихов ималац моћи да замени за евро у националним централним банкама. Од тог датума старе валуте неће бити у употреби у писменим исправама (уговорима, чековима, налозима за плаћање и сл.).

За претварање банкарских рачуна у евре и за замену националних валута у евро банке неће наплаћивати провизију.

Поштанске и таксене марке биће штампане са ознакама вредности у националној валути и еврџ. После 1. јануара 2002. оне ће постепено бити замењене маркама са ознакама само у еврџ. Време важења неутрошених марака у националној валути одредиће свака земља чланица евро подручја. Износи пореза и такси биће прерачунати у евро.

Евро ће бити законско средство плаћања у свим земљама евро подручја и имаће у свим тим земљама исту вредност.

Имаоци националних валута ће плаћање вршити у тим валутама. Банке ће исплату вршити у еврџу. Крајњи рок за замену биће крај 2002, или дужи рок у зависности од националних прописа (али не дужи од десет година).

Од 1. јануара 1999. евро је заменио еки. Треба имати у виду да постоји суштинска разлика између евра и екија. Еки није био законско средство плаћања ни у једној земљи и није постојао у облику новчаница и новчића. Еки је служио као обрачунска јединица чија је вредност зависила од вредности валута земаља које су биле чланице система екија. Он је служио као обрачунска јединица у међународним плаћањима, а не као законско средство плаћања. А евро је самостално средство плаћања које издаје Европска централна банка. Курс размене националних валута за евро је утврђен као непромењив. Уосталом, другачије и не би могло бити након што евро замени националне валуте.

У Међународним трговинским односима уговорени износи ће бити прерачунати у евро. Износи у екију ће бити прерачунати у евро по курсу 1:1.

Почев од септембра 2001. цене роба и услуга изражавају се у националним валутама и у еврџу, при чему цене у еврџу треба да буду упадљивије него цене у националној валути. На тај начин се потрошачи постепено навикавају на употребу евра. Потребно је, дакле, да се потрошачи навикавају на цене које су изражене у еврџу. Плате запослених ће задржати исту куповну моћ, само што неће бити изражене у националној валути него у еврџу. При том, практично посматрано, неће имати никаквог значаја ако плата у еврџу буде изражена у мањем броју новчаних јединица него у ранијој националној валути.

Закључени уговори са ценама у националним валутама или у екију остају на снази, с тим што ће плаћања бити извршена у еврџу. Конверзија ће бити извршена према курсевима који су утврђени приликом увођења евра 1. јануара 1999. Није дозвољена измена уговора због замене уговорене валуте за евро. Рачуни у банкама земаља евро подручја биће аутоматски претворени у евро рачуне почев од 1. јануара 2002.

Што се предузећа тиче, она се морају припремити да од 31. децембра 2001. послују са пословним партнерима из земаља чланица Европске монетарне уније у еврџу. То ће захтевати значајне измене у књиговодству, компјутерској обради података, приликом уговарања цене у уговору и сл. У складу са аутономијом воље уговорних страна, и пословни партнери из земаља које нису чланице Европске монетарне уније могу уговорати цене у еврџу, с тим што ће евро служити као обрачунска јединица. Треба уговорити у којој ће валути бити извршено плаћање.

Валуте земаља које нису укључене у евро подручје немају фиксиран курс размене за валуте других земаља или за евро. Али, уговорне стране из тих земаља могу уговорити евро као обрачунску валуту, уз могућност одступања од 15% у односу на утврђену вредност евра. Те земље могу утврдити и нижи проценат дозвољене флукуације. Данска је, на пример, утврдила да су могућа одступања од 2,25% навише или наниже.